

תודעת ה"צמוד" הפלסטינית, האחיזה העיקשת בקרקע, שהתפתחה אחרי מלחמת ששת הימים, ובמידה רבה בעקבותיה²⁹⁶. כבר באותה מלחמה היו ממדי העויבה נמוכים מהציפיות הישראליות, שהסתמכו על הנטישה ההמונית במלחמת העצמאות²⁹⁷. לאחר המלחמה פתחה ישראל במבצע חשאי לטרנספר מרצון של תושבי רצועת עזה. סכומים נכבדים הוקצבו כדי לעודד אותם להגר לירדן, בשיטות מגוונות שהשתיקה יפה להן. למאמץ הכללי נרתמו גם כוחות צה"ל בראשות מוטה גור, מפקד רצועת עזה דאז, שניסו לדרבן את התושבים לעזוב באמצעות הורדת רמת חייהם. ואולם, על אף המשאבים הרבים שהוקצו לפרויקט השאפתני, וחרף מדיניות היד הקשה שהפעיל הצבא, הניסיון לא עלה יפה ומספר המשפחות שהואילו להגר היה זניח²⁹⁸.

מאז רק הלכה תודעת הצמוד והשתרשה, עד שהפכה למרכיב המרכזי ביותר בזהות הפלסטינית כיום. אם נביט אל המציאות נכוחה, נבין כי מספר הפלסטינים שניתן יהיה לעודד כיום להגר מכאן בעבור חופן דולרים, הוא בטל בשישים. למעשה, גם ללא תודעת הצמוד הפלסטינית, היו תוכניות מעין אלו נידונות לכשלון. הסיבה לכך פשוטה ונעוצה ברגש הפטריוטי המפעם בקרבם של רוב בני האדם באשר הם²⁹⁹. סיפוחה המלא של הגדה יוביל אם כן לתוצאה אחת ויחידה – מדינה מוסלמית בין הירדן לים וסופו של החלום הציוני.

טרנספר

"אם לא ילכו בטוב – ילכו בכוח", מסננים תומכי הרעיון המחופף אליו נפנה

296 ראו עמ' 78.

297 "בהחלט קיוונו שיברחו, כמו ב-1948. הפעם לא ברחו", תיאר זאת האלוף עוזי נרקיס ביובש מהול באכזבה מרה (שגב, 2005, עמ' 425).

298 בנוסף לכך, כאשר נחשפו בתקשורת העולמית תמונות של מחנות הפליטים החדשים שצצו ממזרח לירדן, נאלצה ישראל לאפשר לעשרות אלפים מהעוזבים לשוב לבתיהם (להרחבה: שגב, 2005, עמ' 548-568).

299 הרב אלחנן מילר, עורכו המדעי של ספר זה, מספר: "כשאני שומע את הטענות האלה [בזכות עידוד ההגירה] אני תמיד מחזיר את השאלה ליהודי: אתה היית מוכן לעזוב את הארץ תמורת פיצוי כספי נאה?".

כעת – הלא הוא רעיון הטרנספר הכפוי, על פיו יש לגרש את הפלסטינים מן הארץ ביד חזקה ובלי לרפוק חשבון לאף אחד. האדם איתו מזוהה רעיון זה יותר מכל הוא הרב מאיר כהנא, מייסדה של תנועת כך. אידיאולוגיה דומה הוביל בשנות התשעים של המאה הקודמת השר רחבעם זאבי (גנדי) במסגרת תנועת מולדת³⁰⁰ (גנדי אמנם הקפיד לדבר בדרך כלל על טרנספר "בהסכמה", אך ההסכמה אליה התכוון היתה הסכמתן של המדינות, אליהן יגורשו הפלסטינים, לקלוט אותם).

רעיון הטרנספר הכפוי נחשב בחברה הישראלית עד לא מכבר מוקצה מחמת מיאוס והוקע מקיר לקיר. ז'בוטינסקי, אביה הרוחני של המחשבה הלאומית-נצית בארץ, גינה את הרעיון נחרצות כבר ב-1937: "מבחינה יהודית הרי זה פשע ... מוטב שנדאג שהיהודים ידחו בהקדם האפשרי את המחשבה המכוערת הזאת בשאט-נפש. אנו רוצים להיות רוב, אבל לא להראות

למיעוט את הדרך החוצה"³⁰¹. כאשר היה הרב כהנא עולה לנאום מעל בימת הכנסת כדי להגג את הגיגיו בזכות הטרנספר, היו רוב חברי הכנסת, מכל הסיעות, נוטשים את המליאה בהפגנתיות. ואילו כיום, אולי על רקע ההתנתקות, שנתפסה בעיני חלקים באוכלוסייה כטרנספר כפוי של יהודים מבתיהם ברצועת עזה, המילה "טרנספר" כבר לא נחשבת למילה גסה; עם האסמכתא המוסרית שקיבלה, היא הולכת ומחלחלת אל תחומי השיח הציבורי הנורמטיבי. הסיסמה "כהנא צדק" כבר אינה נחלתם הבלעדית של קומץ סהרורים חובבי גרפיטי.

300 לא רק האידיאולוגיה של כהנא וגנדי היתה דומה – גם סופם הטרגי: כהנא נרצח בידי מתנקש מוסלמי בניו יורק בשנת 1990. גנדי נרצח בידי שלושה מחבלים פלסטינים בירושלים בשנת 2001.

301 אבולוף, 2015, עמ' 271.

הדיון בדבר מוסריותו של הטרנספר הוא חשוב, אך הוא מסתיר את הכשל הבסיסי שברעיון – אין שום דרך לממש אותו. "הייתי מסכימה שהערבים יעזבו את הארץ, ומצפוני יהיה נקי בהחלט", הודתה גולדה מאיר ב-1938, "אבל הישנה אפשרות לכך?"³⁰². כאז כן עתה, את התשובה לשאלתה של גולדה אפשר לתמצת לשתי מילים: לא ולא. אין בעולם מדינה אחת, שתיאות לקבל אף לא מיעוט מבין המגורשים מבלי לראות בכך הכרזת מלחמה³⁰³. כמעט מיותר לציין כי הגירוש יגרור התנגדות אלימה ובלתי ניתנת לריסון ברחבי הארץ ומחוצה לה, קריסה מוחלטת של הסכמי השלום עם מצרים וירדן ובידוד בינלאומי חסר תקדים. גירוש הפלסטינים אל ירדן, שרוב תושביה הם פלסטינים לשעבר, יוביל להתמוטטות בית המלוכה ההאשמי ולהתבססותה של מדינת אויב עוינת במיוחד לאורך הגבול המזרחי של ישראל. לא בכדי אין בנמצא גורם אחד בכל מערכת הביטחון לדורותיה התומך בהרפתקה מסוכנת שכזו. הנה כי כן, אם נואיל להישיר שוב מבט אל המציאות, ולו לרגע קט, נגיע למסקנה המתבקשת – כהנא טעה.

חילופי אוכלוסיות

יודעים מי עוד טעה? אביגדור ליברמן! ב-2004 נתן ליברמן פומבי לתוכנית אותה כינה תחילה "התנתקות מאום אל-פחם". בכנס הרצליה אותה שנה הבהיר, כי לא מדובר רק באום אל-פחם אלא גם בכל יישובי ואדי ערה ובשטח המכונה "המשולש" (על שום צורתו, הגם שצורתו אינה דומה כלל למשולש). על פי התוכנית, בתמורה להתנחלויות, שיסופחו לישראל, יועברו לפלסטין שטחים המאוכלסים בערבים אזרחי ישראל.

שלא כמו תכניות הסיפוח והטרנספר, תכניתו של ליברמן, שזכתה גם לשם "תוכנית חילופי האוכלוסיות", אינה שוללת את פתרון שתי המדינות ואף מתבססת על קווי 67'. עם זאת, כמו אחיותיה, לוקה גם תוכנית זו בכמה כשלים משמעותיים.

302 אבולוף, 2015, עמ' 271.

303 מבזק מציאות: בשנת 2018 נכשלה ישראל בניסיונותיה לאתר מדינה אחת בעולם, שתסכים לקבל לתחומה מספר זעום של כמה אלפי מסתננים מאפריקה.